

ชุดกิจกรรมแบบร่วมมือกันเรียนรู้คณิตศาสตร์
เรื่อง การประยุกต์ของสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว

ชุดที่ 3

การแก้สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวอย่างง่าย
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

โดย
นางมาลี ประเสริฐเมธ
ครูชำนาญการ

โรงเรียนบ้านสกลาน อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดพะเยา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

คำนำ

ชุดกิจกรรมแบบร่วมมือกันเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การประยุกต์ของสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ได้จัดทำขึ้นเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ค 32101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มุ่งหวังให้นักเรียนได้ศึกษาฝึกการเรียนรู้ การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม พัฒนาระบวนการคิด โดยนำทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ มาช่วยในการตัดสินใจแก้ปัญหา ตลอดจนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนคณิตศาสตร์

ชุดกิจกรรมนี้เป็นชุดที่ 5 การแก้สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวอย่างง่าย ประกอบด้วย คำชี้แจง บทบาทนักเรียน มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ บัตรความรู้ บัตรกิจกรรม พร้อมเฉลย บัตรแบบฝึกหัดพร้อมเฉลย แบบทดสอบหลังเรียนพร้อมเฉลย สามารถทำกิจกรรม ประเมินความรู้และตรวจสอบเองได้

ผู้จัดทำขอขอบพระคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ให้คำปรึกษาข้อเสนอแนะต่างๆ จนทำให้ชุดกิจกรรมนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ชุดกิจกรรมนี้ คงจะทำให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้ มีทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้นต่อไป

มาลี ประเสริฐเมธ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
คำชี้แจง	ค
บทบาทนักเรียน	ง
มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด	จ
จุดประสงค์การเรียนรู้	ฉ
บัตรความรู้	
บัตรกิจกรรม	
บัตรแบบฝึกหัด	
บัตรสรุปบทเรียน	
แบบทดสอบหลังเรียน	
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	
บัตรเฉลยกิจกรรม	
บัตรเฉลยแบบฝึกหัด	
บัตรเฉลยแบบทดสอบหลังเรียน	

คำชี้แจง

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชุดที่ 3 เรื่อง การแก้สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว
อย่างง่าย ใช้เวลาเรียน 1 ชั่วโมง
2. ก่อนเรียนให้นักเรียนศึกษาชุดกิจกรรมให้เข้าใจก่อนแล้วจึงลงมือปฏิบัติ
3. ในการปฏิบัติกิจกรรมทุกกิจกรรม ให้นักเรียนทำลงในบัตรกิจกรรมและ
บัตรแบบฝึกหัดเรียงลำดับตามขั้นตอน
4. ให้นักเรียนรับสื่อ วัสดุอุปกรณ์ ดังต่อไปนี้
  - 4.1 บัตรความรู้
  - 4.2 บัตรกิจกรรม
  - 4.3 บัตรแบบฝึกหัด
  - 4.4 บัตรสรุปบทเรียน
  - 4.5 แบบทดสอบหลังเรียน
  - 4.6 บัตรเฉลยกิจกรรม
  - 4.7 บัตรเฉลยแบบฝึกหัด
  - 4.8 บัตรเฉลยแบบทดสอบหลังเรียน
5. นักเรียนควรมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายให้
ครบถ้วน สมบูรณ์ หากมีข้อสงสัยให้ถามครูผู้สอน
6. การประเมินผลการเรียน ครูผู้สอนจะประเมินผลจากแบบทดสอบ การตรวจ
ผลงาน ภาระงานการกลุ่มและจิตพิสัย

บทบาทของนักเรียน

1. ก่อนเรียนบทเรียน

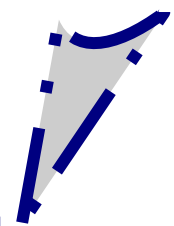
- 1.1 นักเรียนแบ่งออกเป็นกลุ่มละ 3 คน โดยให้แต่ละกลุ่มมีนักเรียน เก่ง ปานกลาง และอ่อน เพื่อร่วมกันศึกษาและคอยดูแลช่วยเหลือเพื่อนในกลุ่ม
- 1.2 นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาคำชี้แจงและบทบาทของนักเรียนให้เข้าใจอย่างละเอียด

2. ขณะเรียน

- 2.1 ศึกษาบัตรความรู้ให้เข้าใจ ถ้าไม่เข้าใจให้สอบถามเพื่อนในกลุ่มหรือครูผู้สอน
- 2.2 นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมในชุดกิจกรรม โดยเรียงลำดับจากบัตรกิจกรรม (กิจกรรมกลุ่ม) ตรวจสอบคำตอบจากบัตรเฉลยกิจกรรม และบัตรแบบฝึกหัด(ทำเป็นรายบุคคล) ตรวจสอบคำตอบ จากบัตรเฉลยแบบฝึกหัดและให้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่ม แล้วบันทึกคะแนนที่ทำได้
- 2.3 นักเรียนทำบัตรกิจกรรมและบัตรแบบฝึกหัดต้องได้คะแนนร้อยละ 80 ขึ้นไป ถ้าได้ต่ำกว่าเกณฑ์เรียนซ่อมเสริมจากชุดกิจกรรมเป็นรายบุคคล กลุ่มเพื่อนช่วยดูแลจนเข้าใจ แล้วทำแบบฝึกหัดจนผ่านเกณฑ์
- 2.4 ร่วมอภิปรายและศึกษาบัตรสรุปบทเรียนเพื่อสรุปบทเรียน
- 2.5 ทำแบบทดสอบหลังเรียน เป็นรายบุคคลโดยไม่ซักถามเพื่อนในกลุ่ม และตรวจสอบคำตอบจากบัตรเฉลยแบบทดสอบหลังเรียน เพื่อดูผลการพัฒนาในการเรียนของนักเรียน (นักเรียนต้องได้คะแนนร้อยละ 80 หรือจำนวน 8 ข้อขึ้นไป)
- 2.6 นักเรียนทำกิจกรรมด้วยความตั้งใจ มีความรับผิดชอบ ให้ความร่วมมือกัน และซื่อสัตย์ต่อตนเองให้มากที่สุด โดยไม่ดูเฉลยก่อนทำแบบฝึกหัดและแบบทดสอบ

3. เมื่อทำกิจกรรมการเรียนการสอนเสร็จเรียบร้อยแล้ว

นักเรียนเก็บรวบรวมเอกสารทุกชุดใส่ซอง ส่งคืนครูผู้สอนให้เรียบร้อย

มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

สาระที่ 4 พิชคณิต

มาตรฐาน ค 4.2 : ใช้นิพจน์ สมการ อสมการ กราฟ และตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ (mathematical model) อื่นๆ แทนสถานการณ์ต่างๆ ตลอดจนแปลความหมายและนำไปใช้แก้ปัญหาได้

สาระที่ 6 ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์

มาตรฐาน ค 6.1 : มีความสามารถในการแก้ปัญหา การให้เหตุผล การสื่อสาร การสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ และการนำเสนอ การเชื่อมโยงความรู้ต่างๆ ทางคณิตศาสตร์และเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่นๆ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ตัวชี้วัด

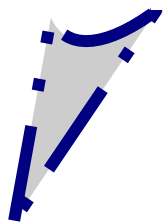
มฐ. ค 4.2 ม.2/1 แก้โจทย์ปัญหาเกี่ยวกับสมการเชิงเส้น ตัวแปรเดียว พร้อมทั้งตระหนักถึงความสมเหตุสมผลของคำตอบ

มฐ. ค 6.1 ม.2/2 ใช้ความรู้ ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถใช้สมบัติของการเท่ากันแก้สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวได้ง่ายได้
2. นักเรียนสามารถใช้สมบัติของการเท่ากัน ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการแก้สมการได้อย่างเหมาะสม
3. นักเรียนมีวิจาร์ณญาณ

เผยแพร่บนเว็บไซต์
www.kroobannok.com

บัตรความรู้

พวกเพื่อนๆ เคยหาคำตอบของสมการโดยวิธีลองแทน
ค่าตัวแปรในสมการแล้ว ทำให้สมการเป็นจริง ใช่ไหมครับ

ใช่จ้า ... ดังเช่น สมการ $w - 7 = 15$

เมื่อแทนค่า w ด้วย 22 แล้ว $22 - 7 = 15$ สมการเป็นจริง

แสดงว่า 22 เป็นคำตอบของสมการ $w - 7 = 15$

แต่... การหาคำตอบของสมการ โดยวิธีลองแทน
ค่าตัวแปรในบางครั้งทำให้ยุ่งยากและเสียเวลามากนะ

เพื่อความรวดเร็วในการหาคำตอบของ
สมการ เราควรใช้สมบัติของการเท่ากันมา
ช่วยหาคำตอบของสมการด้วยซิ

ดังนั้น การแก้สมการ คือ การหา
คำตอบของสมการ หรือ การหาค่า
ของตัวแปร ซึ่งสามารถทำได้โดย
การใช้สมบัติของการเท่ากันค่ะ

ในการแก้สมการที่มีค่าคงตัว(ตัวเลข) บวกหรือ
ลบอยู่กับตัวแปร จะต้องใช้การดำเนินการที่
ตรงกันข้ามเพื่อกำจัดค่าคงตัวดังกล่าวให้หายไป
เหลือเพียงแต่ตัวแปร เมื่อแก้สมการเรียบร้อยแล้วให้
ตรวจสอบคำตอบที่ได้ทุกครั้งด้วยนะจ๊ะ

พวกเรามาศึกษาตัวอย่างที่ 1
การแก้สมการให้เข้าใจก่อนนะครับ

ตัวอย่างที่ 1 จงแก้สมการ $3a + 8 = 23$

วิธีทำ $3a + 8 = 23$

นำ 8 มาลบทั้งสองข้างของสมการ

จะได้ $3a + 8 - 8 = 23 - 8$

$$3a = 15$$

นำ 3 มาหารทั้งสองข้างของสมการ

จะได้ $\frac{3a}{3} = \frac{15}{3}$

$$a = 5$$

ตรวจสอบ

แทน $a = 5$ ในสมการ $3a + 8 = 23$

จะได้ $3(5) + 8 = 23$

$$23 = 23 \text{ สมการเป็นจริง}$$

ดังนั้น 5 เป็นคำตอบของสมการ $3a + 8 = 23$

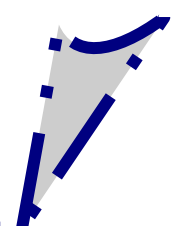
ตอบ 5

8 บวกอยู่จะแก้สมการด้วย
เครื่องหมายตรงข้าม คือ ลบ

จัดตัวแปร a ไว้ข้างซ้าย

3 คูณอยู่จะแก้สมการด้วย
เครื่องหมายตรงข้าม คือ หาร

ข้างขวาเหลือเพียงค่าคงตัวคือ 5

ศึกษาตัวอย่างที่ 2 การแก้สมการ
ต่ออีกนะครับ

ตัวอย่างที่ 2 $\frac{d}{2} - 14 = 36$

วิธีทำ $\frac{d}{2} - 14 = 36$

นำ 14 มาบวกทั้งสองข้างของสมการ

จะได้ $\frac{d}{2} - 14 + 14 = 36 + 14$

14 ลบอยู่จะแก้สมการด้วย
เครื่องหมายตรงข้าม คือ บวก

$$\frac{d}{2} = 50$$

นำ 2 มาคูณทั้งสองข้างของสมการ

จะได้ $\frac{d}{2} \times 2 = 50 \times 2$

2 หารอยู่จะแก้สมการด้วย
เครื่องหมายตรงข้าม คือ คูณ

$$d = 100$$

ตรวจสอบ

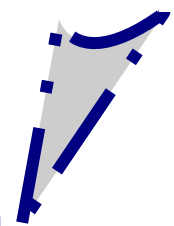
แทน $d = 100$ ในสมการ $\frac{d}{2} - 14 = 36$

จะได้ $\frac{100}{2} - 14 = 36$

$$36 = 36 \text{ สมการเป็นจริง}$$

ดังนั้น 100 เป็นคำตอบของสมการ $\frac{d}{2} - 14 = 36$

ตอบ 100

บัตรกิจกรรม
เกมดีเยี่ยมมหัศจรรย์

ชื่อกลุ่ม .....

คำชี้แจง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแก้สมการต่อไปนี้ แล้วนำคำตอบที่ได้เติมในตาราง

1. จงแก้สมการ

1) $x + 3 = 8$

2) $7a - 29 = 55$

3) $\frac{1}{3}t = 21$

4) $2 = \frac{v+4}{3}$

5) $3d + 18 = 42$

6) $13 = 25 - 2a$

7) $2n - 11 = -29$

8) $\frac{t}{2} + 6 = 8$

9) $\frac{x-1}{2} = 5$

2. จงนำคำตอบที่ได้ในข้อ 1 มาใส่ในตาราง 9 ช่องให้ตรงกับข้อที่กำหนดให้ ซึ่งผลบวกของจำนวนที่ได้ในแต่ละแนวเท่ากันหมด คือ เท่ากับ .....

(1 คะแนน)

1	2	3
4	5	6
7	8	9

บัตรแบบฝึกหัด

เรื่อง การแก้สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวอย่างง่าย

ชื่อ ..... เลขที่ .....

คำชี้แจง ให้นักเรียนแก้สมการ พร้อมทั้งตรวจสอบคำตอบ

คะแนนที่ได้

ข้อ 1 จงแก้สมการ $8y + 6 = 38$ (9 คะแนน)

วิธีทำ $8y + 6 = 38$

นำ 6 มาลบทั้งสองข้างของสมการ

จะได้ $8y + 6 - 6 = 38 - \dots$

หรือ $8y = \dots$

นำ 8 มาหารทั้งสองข้างของสมการ

จะได้ $\frac{8y}{8} = \dots$

หรือ $y = \dots$

ตรวจสอบ

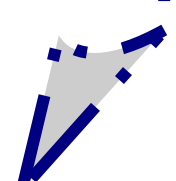
แทน $y = \dots$ ในสมการ $8y + 6 = 38$

จะได้ $8(\dots) + 6 = 38$

หรือ $\dots = 38$ สมการเป็นจริง

ดังนั้น $\dots$ เป็นคำตอบของสมการ $8y + 6 = 38$

ตอบ .....

ข้อ 2 จงแก้สมการ $\frac{f}{2} - 3 = 9$ (5 คะแนน)

วิธีทำ .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตรวจสอบ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

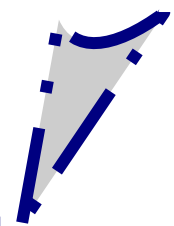
.....

.....

.....

.....

ตอบ .....

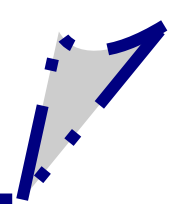

บัตรสรุปบทเรียน

การแก้สมการ คือ การหาคำตอบของสมการ
การแก้สมการ คือ การหาค่าของตัวแปร

ซึ่งในการแก้สมการสามารถทำได้โดย
การใช้สมบัติของการเท่ากันมาช่วยในการหาคำตอบเพื่อความรวดเร็วและถูกต้อง

ในการแก้สมการที่มีค่าคงตัว(ตัวเลข) บวก ลบ คูณ หรือหารอยู่กับตัวแปร จะต้องใช้ในการดำเนินการที่ตรงกันข้ามเพื่อกำจัดค่าคงตัวดังกล่าวให้หายไปเหลือเพียงแต่ตัวแปร เมื่อแก้สมการเรียบร้อยแล้วให้ตรวจสอบคำตอบที่ได้ทุกครั้ง

แบบทดสอบหลังเรียน
การแก้สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวอย่างง่าย

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องแล้วทำเครื่องหมาย × ลงในช่อง ก ข ค หรือ ง
ในกระดาษคำตอบ จำนวน 10 ข้อ 10 คะแนน

1. ข้อใดเป็นวิธีการแก้สมการ $n + 7 = 21$

ก. $n + 7 + (-7) = 21 + (-7)$

ข. $n + 7 - 7 = 21 + 7$

ค. $n + 7 + 7 = 21 - 14$

ง. $n + 7 = 21 - 7$

2. ข้อใดกล่าว **ไม่ถูกต้อง** เกี่ยวกับการแก้สมการ $\frac{2x}{3} = 26$

ก. คำตอบของสมการ คือ 36

ข. นำ 3 คูณทั้งสองข้างของสมการ

ค. นำ $\frac{3}{2}$ คูณทั้งสองข้างของสมการ

ง. นำ 2 หารทั้งสองข้างของสมการ

3. ข้อใดเป็นวิธีการแก้สมการ $u - 13 = 41$

ก. นำ 13 มาลบทั้งสองข้างสมการ

ข. นำ 13 มาคูณทั้งสองข้างสมการ

ค. นำ 13 มาหารทั้งสองข้างสมการ

ง. นำ 13 มาบวกทั้งสองข้างสมการ

4. ข้อใดคือขั้นตอนแรกของการแก้สมการ $\frac{v}{2} - 8 = 15$

ก. $\frac{v}{2} \div 2 = 15 \div 2$

ข. $\frac{v}{2} \times 2 = 15 \div 2$

ค. $\frac{v}{2} \times 5 = 15 \times 5$

ง. $\frac{v}{2} - 8 + 8 = 15 + 8$

5. ข้อใดเป็นวิธีแก้สมการ $12w = 168$

ก. $12w \times 12 = 168 \times 12$

ข. $\frac{12w}{12} = \frac{168}{12}$

ค. $\frac{12w}{12} = 168 \times 12$

ง. $12w = \frac{168}{12}$

6. ข้อใดคือขั้นตอนแรกของการแก้สมการ $\frac{y+4}{6} = 3$

ก. $\frac{y+4}{6} - 4 = 3$

ข. $\frac{y+4}{6} \times 6 = 3$

ค. $\frac{y+4}{6} - 4 = 3 - 4$

ง. $\frac{y+4}{6} \times 6 = 3 \times 6$

7. ข้อใดคือคำตอบของสมการ $\frac{x}{5} + 2 = 10$

ก. 60

ข. 46

ค. 40

ง. 36

8. ถ้า $3y - 14 = 22$ แล้ว y มีค่าเท่าใด

ก. 3

ข. 12

ค. 15

ง. 18

9. ถ้า $\frac{3x}{4} = 12$ แล้ว $2x$ มีค่าเท่าใด

ก. 8

ข. 9

ค. 16

ง. 32

10. ข้อใดคือคำตอบของสมการ $\frac{t-3}{2} = 5$

ก. 9

ข. 12

ค. 13

ง. 16

ทำแบบทดสอบเสร็จแล้ว
เพื่อนๆ ไปดูเฉลยกันเถอะ

บัตรเฉลยแบบทดสอบหลังเรียน

ข้อ 1 ก

ข้อ 2 ก

ข้อ 3 ง

ข้อ 4 ง

ข้อ 5 ข

ข้อ 6 ง

ข้อ 7 ค

ข้อ 8 ข

ข้อ 9 ง

ข้อ 10 ค

บรรณานุกรม

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช

2544 คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์. กรุงเทพมหานคร :
องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์(ร.ส.พ.), 2545.

โชคชัย สิริหาญอุดม. แบบทดสอบคณิตศาสตร์ ม.3 เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร : แม็ค, 2542.

_____. แบบฝึกหัดคณิตศาสตร์ ม. 2 เล่ม 2 สาระการเรียนรู้พื้นฐาน (ช่วงชั้นที่ 3).
กรุงเทพมหานคร : เดอะบุคส์, 2551.

บุญชม ศรีสะอาด. การพัฒนาการสอน. กรุงเทพมหานคร : ชมรมเด็ก, 2541.

ประพิศ จิตปรีชา และ สุเทพ สิริสุวรรณ. หนังสือชุดเสริมประสบการณ์วิชาคณิตศาสตร์ ม. 3.
กรุงเทพมหานคร : ฟิสิกส์เซ็นเตอร์, 2538.

_____. หนังสือชุดเสริมประสบการณ์วิชาคณิตศาสตร์ ม. 2. กรุงเทพมหานคร :
ฟิสิกส์เซ็นเตอร์, มปป.

ยุพิน พิพิธกุล และ สิริพร ทิพย์คง. หนังสือเสริมทักษะ ค 102 คณิตศาสตร์. กรุงเทพมหานคร :
เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์, มปป.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ. หนังสือเรียนสาระ
การเรียนรู้พื้นฐานคณิตศาสตร์ เล่ม 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2547.

สมศักดิ์ สินธุระเวชชัย และคณะ. เสริมทักษะคณิตศาสตร์ 2 ค 032 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
ภาคปลาย. กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, 2542.

สุเทพ จันทรสัมศักดิ์ และ สุเทพ ทองอยู่. หนังสือเสริมทักษะคณิตศาสตร์ 4 ค 034.
กรุงเทพมหานคร : ภูมิบัณฑิต, มปป.

สุนันท์ ปัทมพรหม และคณะ. หนังสือแบบเสริมประสบการณ์และทดสอบวัดจุดประสงค์
การเรียนรู้ ค 011. กรุงเทพมหานคร : นิยมวิทยา, 2536.